

Lausunto oppivelvollisuuden pidentämisestä

Kiitän Opetus- ja kulttuuriministeriötä, että minulle lähetettiin pyynnöstäni lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi oppivelvollisuuslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi.

Lakiesitykset muuttavat koulutusjärjestelmää oppivelvollisuutta pidentämällä ja säätämällä muutoksia koulutuksen toteuttamiseen. Keskityn lausumaan käsityksiäni lakikokoelmasta. Lausuntoni keskeinen sisältö on:

1. Suomen koululaitoksessa hallinnollinen päätöksenteko on väljää, joten koulutukselle avautuu mahdollisuuksia monipuoliseen toteutukseen esimerkiksi didaktinen vapaus ja alueelliset olosuhteet huomioon ottamalla. Lakiehdotuksissa noudatetaan tätä väljyysperiaatetta.
2. Lakien tavoitteita esiteltäessä minulle muodostuu käsitys, että kasvatuksen välinetavoitteita esitetään korostetusti, esimerkkinä työllistymistavoite. Lakiesityksessänne tavoitteina esitetään myös useita tarpeellisia kasvatuksen välinetavoitteita koskien oppilaita, yhteiskuntaa ja sen instituutioita.

Teen seuraavaan lisäsehdotuksen lakien tavoiteosaan: ”Lakiesitysten tavoitteina on toteuttaa kasvatuksen tavoitteita: (i) persoonallisuuden monipuolinen kasvattaminen, (ii) elämässä ja ammateissa tarvittavien tietojen, taitojen, tunteiden (affektien), taipumisten ja valmiuksien kasvattaminen, (iii) kulttuuriperinnön siirtäminen seuraaville sukupolville ja kulttuuriperinnön lisääminen”.

Lisäksi esitän seuraavat kommentit:

1. Lakiesityksissä käsitellään kattavasti toisen asteen koulutuksen ilmiöitä. Lakiehdotuksiin on lisättävä hallinnollisia päätöksiä ja kasvatuksellisia tavoitteita toisen asteen koulutuksen uudistamiseksi. Yksilöin uudistuksia lausuntoni liiteosassa.
2. Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen toimintaa on harmonisoitava monin tavoin opetuksessa ja resurssien käytössä.
3. Minulla ei ole käytettävissä aineistoa, jonka perusteella voisin arvioida aiheutuvia kustannuksia.
4. Koulutuksen järjestäjien päätöksentekoa on selkeyttävä hallintotoimilla tai esittämällä niistä tavoitteita. Esimerkkinä tästä on se päätöksenteko, jota koulutuksen järjestäjät tekevät päättäessään opetussuunnitelmista opetussuunnitelmien perusteiden ja tuntijaon perusteella.
5. Lakiesitykset kokonaisuutena palvelevat Suomen menestymisen strategiaa, jonka yhtenä osana on kaikkien korkea koulutus.
6. Lausuntoni liiteosassa esitän muutamia yksityiskohtia.

Helsingissä 2. 5. 2020

Erkki Aali Niskanen

Kasvatustieteen professori emeritus

Puh 040 586 2052, sposti niskanen.erkki.a@gmail.com

Liite Erkki Aali Niskasen lausuntoon

1. Lakiehdotuksiin on lisättävä hallinnollisia päätöksiä ja kasvatuksellisia tavoitteita toisen asteen koulutuksen uudistamiseksi. Toisen asteen koulutuksessa on monia ongelmia, esimerkiksi koulutusmotivaation puutteet yhteiskunnalta, koulutuksen järjestäjiltä, oppilailta ja opettajilta sekä keskeytykset, työrauhaongelmat, läheisen koulutusverkoston puutteista johtuvat taloudelliset ongelmat osallistua koulutukseen jne.
2. Lakiehdotuksessa on esitetty rangaistus oppivelvollisuuden laiminlyönnistä. Esitän, että lakiehdotusta tarkistetaan, koska 15-vuotias on jo itse vastuussa teoistaan monien lakien perusteella.
3. Lakiehdotuksissa on avattava mahdollisuuksia suorittaa oppivelvollisuus monin tavoin.
4. Lakiehdotuksissa, niiden tavoitteissa ja tulevassa sivistysvaliokunnan mietinnössä on tuettava sitä, että toisen asteen toteuttamismuotoja monipuolistetaan esimerkiksi avoimen opetuksen, korkeakouluopetuksen ja kansainvälisen koulutuksen avulla sekä luomalla mahdollisuuksia monipuoliseen didaktiseen toteutukseen.
5. Opetussuunnitelmiin kuuluvien harjoittelujen toteuttamiseksi on luotava organisaatio, joka esittää parannuksia nykyiseen harjoitteluun.
6. Lakiehdotuksissa esitetään, että lait oppivelvollisuuden pidentämisestä tulevat voimaan 1.8. 2021. Mikäli voimaantuloa muutetaan, on syytä jatkaa lakien valmistelua.
7. Koulutusuudistusten yhteydessä esitetään myös uudistusten seuranta ja tutkimusta uudistusten toteuttamisesta. Suomessa on organisaatioita näitä tehtäviä varten.
8. Suomen koko koululaitoksessa ei ole säädetty koulutuksen kokonaisvalvonnasta. Nyt säädettävissä lakiehdotuksissa voitaisiin tehdä päätös koulutuksen kokonaisvalvonnan järjestämiseksi.